

● *Bosbeheerders opgelet:
de EU-houtverordening komt eraan!*

Vanaf 3 maart 2013 wordt de EU-houtverordening om illegaal gekapt hout van de EU-markt te weren van kracht. Nog maar weinig bosbeheerders en bouseigenaren in Nederland zijn van deze nieuwe wetgeving op de hoogte. Dit terwijl de verordening wel gevolgen heeft voor iedereen die hout op de EU-markt brengt. Dit betekent dat ook bouseigenaren, die hout op de Nederlandse markt brengen, met deze verordening te maken krijgen. Dit Bosbericht gaat in op deze nieuwe verordening en de gevolgen voor de Nederlandse bosbeheerder.

Bosbeheerders opgelet: de EU-houtverordening komt eraan!

De EU-houtverordening

Op 20 oktober 2010 is de 'Europese Verordening tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen' (in de rest van dit Bosbericht EU-houtverordening genoemd¹) aangenomen door de Europese Raad van Ministers en het Europees Parlement. De verordening maakt deel uit van het EU-actieplan voor wetshandhaving, goed bestuur en handel in de bosbouw, ook wel bekend als FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade). FLEGT is in het leven geroepen om de illegale houtkap en handel in illegaal hout tegen te gaan. Het FLEGT-actieplan heeft als doel om:

1. de ecologische en sociale schade van ongereguleerde en illegale houtkap tegen te gaan;
2. de inkomsten uit houthandel voor de vaak arme producentenlanden te verhogen; en
3. te voorkomen dat illegaal (en daarmee vaak goedkoper) hout duurzaam geproduceerd hout uit de markt drukt.

De EU-houtverordening bepaalt dat het verboden is om illegaal gekapt hout op de Europese markt te brengen. Dit is natuurlijk een uitstekende zaak. Het is belangrijk de import naar de EU te verduurzamen en bovendien is legale houtkap niet in alle EU landen een vanzelfsprekendheid. Op 3 maart 2013 zal deze verordening in werking treden en van toepassing zijn op de gehele handelsketen van hout en houtproducten binnen Europa. Deze verordening geldt dus ook voor bosbeheerders uit de EU die hout op de EU-markt brengen. Binnen de

EU-houtverordening wordt onderscheid gemaakt tussen marktdeelnemers en handelaren. Marktdeelnemers zijn degenen die hout of houtproducten voor het eerst op de Europese markt brengen. Handelaren zijn personen die hout of houtproducten op de markt verhandelen, met uitzondering van de eerder genoemde marktdeelnemers. Consumenten (eindgebruikers) vallen buiten de werking van de EU-houtverordening.

Op stam of in sortimenten?

Of de Nederlandse bosbeheerder binnen de EU-houtverordening als marktdeelnemer wordt aangemerkt, is afhankelijk van de wijze waarop het hout wordt verkocht (zie ook kader). De EU-houtverordening is van toepassing op een zeer breed scala aan hout en houtproducten zoals rondhout, gezaagd hout, maar ook houtproducten, zoals vloeren, multiplex, houtpulp en papier. De complete lijst van houtproducten waarop de verordening van toepassing is, is te vinden in de Annex bij de verordening (zie http://ec.europa.eu/environment/forests/timber_regulation.htm). De staande houtvoorraad valt buiten de scope van de verordening. Dit betekent dat indien een bosbeheerder hout op stam verkoopt, hij niet wordt aangemerkt als marktdeelnemer. De koper van het hout op stam is dan de marktdeelnemer en zal moeten voldoen aan de eisen van de EU-houtverordening. In dit geval is de beheerder niet direct zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van het stelsel van zorgvuldigheidseisen, maar de koper van het hout wel. De koper zal voor bepaalde gegevens die nodig zijn voor de EU-houtverordening bij de bosbeheerder aankloppen. Indien het hout

Wanneer hout na kap langs de bosweg wordt verkocht, is de EU-houtverordening van toepassing (foto Mark van Benthem, Probos)

in eigen beheer gekapt wordt (al dan niet met eigen personeel of loonwerkers) om vervolgens te worden verkocht, dan brengt de bosbeheerder het hout voor het eerst op de Europese markt. Dan is de bosbeheerder binnen de verordening marktdeelnemer en moet dan zelf aan de vereisten van de verordening voldoen.

Verkoop op stam vs. verkoop langs de bosweg

Uit een korte telefonische inventarisatie, uitgevoerd door Probos, blijkt dat er een aanzienlijk aantal beheerders is waarvoor de EU-houtverordening geldt. Zo verkoopt Staatsbosbeheer het merendeel van zijn hout in sortimenten. Staatsbosbeheer zal dus een systeem moeten optuigen om te voldoen aan de verordening of zich moeten aansluiten bij een toezichthoudende organisatie (zie kopje controle en uitvoering). Natuurmonumenten daarentegen verkoopt naar eigen zeggen 99% van het hout op stam. Binnen de particuliere bosbeheerders, gemeenten en de landschappen is de inschatting dat de verdeling ruwweg 75% verkoop op stam is tegen 25% verkoop langs de bosweg.

¹ Officiële benaming: Verordening (EU) Nr. 995/2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten voor het eerst hout op de markt brengen.

Biomassa en brandhout

Binnen de EU-houtverordening wordt gesteld dat al het hout dat op de markt wordt gebracht moet voldoen aan de gestelde eisen. Dit betekent dat niet alleen hout uit bossen, maar ook hout uit landschapsonderhoud, dat op de markt wordt gebracht, onder de verordening valt. De verordening geldt bovendien voor *“brandhout, in de vorm van ronde of andere blokken, rijshout, takkenbossen en dergelijke; hout in plakjes, spanen of kleine stukjes; zaagsel, resten en afval van hout, ook indien geperst tot blokken, briketten, pellets of dergelijke vormen”*. Met andere woorden: de EU-houtverordening is ook van toepassing wanneer bijvoorbeeld tak- en top hout na de houtoogst wordt verkocht als brandstof aan een energiecentrale. Hetzelfde geldt voor brandhout, tenzij dit wordt verkocht aan particulieren. Particulieren zijn immers consumenten en op hen is de verordening niet van toepassing.

Verplichtingen voor marktdeelnemers

Voor marktdeelnemers kent de verordening drie centrale verplichtingen:

1. Een verbod op het op de markt brengen van illegaal gewonnen hout of producten van dergelijk hout;
2. Het toepassen van een stelsel van zorgvuldigheidseisen (ook wel 'due diligence' genoemd) om zorg te dragen dat er geen illegaal gekapt hout op de markt wordt gebracht;
3. Het handhaven en zelf of door toezichthoudende organisaties (monitoring organisations) op gezette tijden evalueren van het stelsel van zorgvuldigheidseisen.

Er is vooralsnog geen vast stelsel van zorgvuldigheidseisen waar een marktdeelnemer op kan terugvallen. Een marktdeelnemer (dus ook

de bosbeheerder die zelf zijn gekapte hout verkoopt) moet dus zelf een stelsel van zorgvuldigheidseisen opzetten of zich aansluiten bij een toezichthoudende organisatie (zie verderop). Het stelsel moet in ieder geval de volgende zaken bevatten:

1. Informatie over de houtsoort, de locatie waar het hout is gekapt, de hoeveelheid, de naam en het adres van de boseigenaar;
2. Documentatie waaruit blijkt dat het hout legaal gekapt is;
3. Een analyse van het risico dat het hout illegaal gekapt is. Hiervoor kan onder meer gebruik worden gemaakt van de volgende criteria:
 - a. Is het hout aantoonbaar legaal gekapt, is het gecontroleerd door een derde partij (legaliteitsverklaring) of met certificaat voor duurzaam bosbeheer?;
 - b. Komt er bij de houtsoort in kwestie veel illegale houtkap voor?;
 - c. Komt illegale houtkap in het land (regio) van herkomst veel voor?;
 - d. Hoe complex is de houtketen?.
4. Een beschrijving van mitigerende (compenserende/verzachtende) maatregelen wanneer er (hoge) risico's zijn op illegale houtkap, bijvoorbeeld door het instellen van controle door een onafhankelijke derde partij.

De EU-houtverordening geldt ook voor brandhout en biomassa wanneer dit aan bedrijven wordt verkocht (foto Probos)

De bovenstaande eisen geven in brede zin de richting van het stelsel van zorgvuldigheidseisen weer. Doelstelling van het stelsel van zorgvuldigheidseisen is het risico dat het hout illegaal gekapt is in beeld te brengen en het risico vervolgens te ondervangen. Kijkend naar de Nederlandse situatie kan worden gesteld dat de kans op illegale kap erg klein is. Desalniettemin zijn bovengenoemde eisen van toepassing op al het hout dat op de Europese markt komt, dus ook het Nederlandse hout. De Europese Commissie gaat nog uitvoeringsverordeningen vaststellen om te zorgen dat de verordening in alle EU lidstaten uniform wordt uitgevoerd. Deze uitvoeringsverordeningen moeten voor juni 2012 worden vastgesteld. Het is de vraag hoe concreet deze zullen worden en of op basis daarvan een beheerder concreet aan de slag kan. Waarschijnlijk is het verstandig om een uniform systeem te ontwikkelen dat door alle Nederlandse boseigenaren kan worden toegepast.

Controle en uitvoering

Binnen de EU-houtverordening wordt gesproken van twee typen toezichthouders. Op het hoogste niveau is er de bevoegde autoriteit. Daarnaast zijn er toezichthoudende organisaties. De bevoegde autoriteit houdt rechtstreeks toezicht op marktdeelnemers en

handelaren en controleert de toezichthoudende organisaties. In Nederland is dat (voorlopig) het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I). De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zal zeer waarschijnlijk de taak van bevoegde autoriteit van het ministerie van EL&I overnemen. Marktdeelnemers kunnen zelf een stelsel van

zorgvuldigheidseisen opstellen en implementeren en worden dan door de bevoegde autoriteit gecontroleerd. Marktdeelnemers kunnen zich echter ook aansluiten bij een toezichthoudende organisatie. De toezichthoudende organisaties, die erkend moeten worden door de Europese Commissie, stellen zorgvuldigheidseisen op waar aangesloten marktdeelnemers gebruik van kunnen maken. De toezichthoudende organisaties controleren vervolgens de aangesloten bedrijven of zij zich aan de eisen houden en worden zelf weer gecontroleerd door de bevoegde autoriteit. Het is de verwachting dat brancheorganisaties, verenigingen en certificeerders zich als toezichthoudende organisatie zullen melden. Het is mogelijk dat er een vergelijkbare opzet wordt ontwikkeld als de FSC-groeps-certificering, die de Unie van Bosgroepen haar leden aanbiedt.

FSC en PEFC certificering

Op dit moment is 44%² van het Nederlandse bos FSC-gecertificeerd. Er zijn nog geen bossen PEFC gecertificeerd. Eerst moet de Nederlandse PEFC-standaard die in november 2011 is vastgesteld, door PEFC International worden goedgekeurd (naar verwachting eind 2012). Hout dat met een FSC- of PEFC-handelsketencertificaat (CoC) op de Nederlandse markt wordt gebracht, geldt als aantoonbaar duurzaam geproduceerd. Op dit moment is het niet zo dat hout met een FSC of PEFC CoC-certificaat automatisch ook voldoet aan de EU-houtverordening. Het is bovendien zeer de vraag of gecertificeerd hout automatisch zal voldoen aan de verordening. Het is waarschijnlijker dat certificeringssystemen,

Hout uit FSC en PEFC-gecertificeerde bossen voldoet niet automatisch aan de EU-houtverordening (foto Mark van Benthem, Probos)

zoals FSC en PEFC, geen specifieke status krijgen, maar worden aangemerkt als een methode om invulling te geven aan het stelsel van zorgvuldigheidseisen. Zowel FSC als PEFC zijn bezig hun certificatiestandaarden in lijn te brengen met de vereisten vanuit de EU-houtverordening. Daarnaast is het van belang op te merken dat het voor de bosbeheerders met gecertificeerd bos, mogelijk van meerwaarde zal zijn standaard het hout gecertificeerd te verkopen (ervan uitgaande dat FSC en PEFC hun standaarden binnenkort in lijn hebben gebracht met de verordening). Nu wordt hout vaak alleen met een CoC-certificaat geleverd wanneer de koper er expliciet om vraagt of een premie betaalt. Staatsbosbeheer verwacht dat FSC-certificering voldoende zal zijn om volgend jaar te voldoen aan de EU-houtverordening. Daarom onderneemt Staatsbosbeheer nog geen aanvullende acties op dit dossier om de administratieve lasten aangaande de houtverkoop niet onnodig te verzwaren.

Ver van mijn bed show?

Uit een korte inventarisatie voorafgaand aan dit Bosbericht bleek dat, met uitzondering van

Staatsbosbeheer Dienstverlening, de Nederlandse bosbeheerder op geen enkele wijze bezig is met de naderende EU-houtverordening. Ook organisaties als de Bosgroepen en het Boschap (het bedrijfschap voor de bos- en natuurbeheersector) houden zich nog niet met deze materie bezig. Er is ook nauwelijks voorlichting vanuit het ministerie van EL&I. Het ministerie heeft zich als bevoegde autoriteit in haar communicatie over de verordening tot op heden beperkt tot het hout(importerende) bedrijfsleven. Het is zaak dat dit wordt verbreed naar de bosbeheerders. Er is helaas ook nog veel onduidelijk omtrent de praktische invulling van de EU-houtverordening, terwijl deze al binnen een jaar in werking treedt en er zware straffen op overtreding staan. Het verdient aanbeveling te bekijken in hoeverre het mogelijk is een systeem op te zetten dat door elke boscigenaar in Nederland gehanteerd kan worden. Probos zou deze uitdaging graag aangaan. Hoe dan ook: de verordening komt eraan en daar kun je als beheerder maar beter op voorbereid zijn.

*Annieke Winterink
Mark van Benthem*

² Bron: Kerngegevens Bos en Hout in Nederland, november 2011, peildatum november 2011.